

FOGLALAT: Magyarország és Erdély (kinevezések; (fejedelmi nász; előléptetések Stwrtnik +; budapesti napló: irodalmi furesaságok 's ujdonságok; játékszini krónika; 'sa't.; *Krassómege*: új tisztikar; magyar gazdasági egyesület: nyilvános föllépés a' Jelenkor 51, 52, 62, 63 számaiban közölt értesítvényekre nézve; esztergami hírek: pozsonyi iskolai próbatét; agrárszűrés; debreczeni egyházkerületi hírek; adakozások a' temesvári lyceumra; ipar- 's tőzsérügy; 'sa't.) Amerika (angol katonák amerikai földön egy amerikai ezredet fogtak el; 'sa't.) Spanyolország (Espanero fölszólítása; részletek a' madridi zavargásról; barcelonai és valenciai mozgalmak; pótlékadatok a' madridi özszeesküvésről; Ayerbe Riberóval; O'Donnel Pamplonát elhagyta; Diego Leon fogva; Munagorri agyonlövetett; 'sa't.) Anglia (vélemény a' whig kormány spanyolországi politikájáról; 'sa't.) Franciaország (vélemény a' legújabb spanyol zavargásról; nehézségek a' belga kereskedési szerződés ügyében; 'sa't.) Külföldi elegyhir. —

Magyarország és Erdély.

Rajner es. kir. fhgsége másodsülött lyánya Adelheid, Mária, Francziska fhnő Viktor savoyai hggel, Károly Albert szardíniai király ő fels. legidősb fiával házassági jegybe lépett. —

Ő cs. 's ap. kir. Fels. a' váci székeskáptalanban megürült kanonokságra **K o n c s é r** József nórádi plébánost méltóztatott legkegy. kinevezni. — **K o m á r o m i** Edmund a' ciszterci rend sz. kereszti apátóságában theol. tanító, f. évi sept. 1jén 46 választó közül 26 szavazattal szent-kereszti és sz.-gothárdi apátvá választott életének 35 évében.

Az erdélyi udv. kancelláriánál: **S c h u s t e r** Dániel udv. irnok udv. fogalmazóvá, **B e r g a i** Lajos udv. járulnok udv. irnokká, és **H e r m a n n** gyakornok udv. járulnokká nevezettek ki. — **A' n m. m. kir. udv. Kamra** a' jugoviczai kir. 30czad-szövetség **A d a m o v i c h** Imre fürstenfeldi 30czad-irnokot, helyébe **C s e r n y** István nagyszombati 30czad-szövetség gyakornokot; **Z o r n** Vilmos pesti 30czad-gyakornokot sopronyi 's **P r e i s z l e r** Ferencz temesvári 30czad-gyakornokot orsovai 30czad-irnokokká mzdítá elő; **A b r a h á m** József sugatagi sóakna-számvivőt hasonló rangban Rónaszékre helyezte át, **W a t t e r n a u x** József sugatagi 's **V á r j o n** Lajos rónaszéki ellenörködő - sómásza-mestereket pedig számvivőkke, az előbbi Sztatinára, az utóbbit Sugatagra lépteté elő. —

Szerencsy István kir. személynök ő exc. **Z a r k a** János kir. ítélő táblai ülnököt személynöki ítélőmesterré nevezte ki.

Stwrtnik Ágoston b. nyugalmazott altábornagy f. hó 24ikén reggel Budán élete 87dik évében elhunyt. —

Budapesti napló. (Irodalmi furesaságok.) **A' furesaságok** közt első helyet érdemel Borsos ur Hálaköszönete a' Világ 84ik száma végén; minek veleje ez: minthogy a' Világ a' mellette egykorúlag keletkezett rokon irányu és roppant hatású politikai lap ellenében hatását elveszté 's ezzel meg nem állhatott, **B**** ur jónak látta lapjait előbbi elvével ellenkezőnek organumává tenni. „Elmult esőnek nem kell köpenyeg magyar közmondás, minek bölkolva nem fejtegetem: volt é s milly irányu a' Világnak mostani szerkesztője előtt; ki lehetett volna é azt puhatolni az annyiszor változott ministerség ideje alatt? szabad legyen csak a' hálaköszönetre pár szó. Nem állhatott meg **B**** ur, Világ a' p. Hirlap mellett, 's ezért kelle magát ellenzésbe tennie! Hiszem, meggyőződésből adá **B**** ur kezdetben politikai lapjának az állított irányt, 's én ha **B**** ur leendtem, erőt szegeztem volna, anyagát és szellemét, vetély-társam ellenébe, de hason irányt; izmosb kezekkel rázám vala föl a' jóléte iránt közönyös hont tepsedő mámorából, merészebb vágásokkal irtottam vala a' fekélyre fajuló sebeket stb.'s mig politikai lapjaim a' dicsőség tetőfokán ragyognának, Ismértetömmel a' Gazdasági Tudósításokat szoritám vala háttérbe: hogy ha munkában fáradt testem és lelkem nyugalmat ohajtam — ámbár ki fáradna el hon javát munkálni? — ikerlapjaim jogát öntudatom magasztos érzete mellett, jó áron adjam ifjabb kezekre. De **B**** ur ellenkező irányt vön fel! Tisztelem mindenki véleményét 's ohajtom: legyen szabad és korlátlan kinek kinek hitbéli 's politikai vallása, 's koránsem tartozom a' tulzó szabadelműek ama' sorába, melly szabadság és egyenlőség elvével 's jelszavával ellenkezőleg, nem ritkán személyes érdeket burkolva közügy lepleibe, vakbuzgó apostolok által physikai demonstrációkat vétet elő, hogy ügyfelei számát szaporítsa: de azt is ohajtom, hogy meggyőződésből tegyen kiki, 's ekkor kárhöztaíni senkit sem tudnék, legföljebb szánakozás lepné meg keblemet. Azonban itt máskint áll a' dolog. **B**** ur ellenkező irányt vön fel, mert lapjai felől kétségeskedék. Ez az, mi méltán fájhat, azon kedvetlen erdvényre nyitván utat, hogy egünk derüje vagy boruja, kedves vagy szigorú körülményink föltételezzék véleményünket; hogy kereskedési cikké aljasítsuk, mit isten legfőbb ajándékul tisztelhetünk, hitünket, 's ahoz szegődünk, ki árát legjobban megfizetheti. És volt idő, midőn atyáskodva uralkodó házunk fölött vész tornyosult, midőn a' fens. csecsemőt fenséges, de Európa szerető zaklatott anya, anyja nemzetünknek is, végveszély közt ajánlá erős b hitű eldődink ótalmába; 's ök hogy felállhassanak és feltarthassanak, erőt fejtének ki, 's leránták a' jogbitorló fejről a' cseh koronát; pedig nem könnyebb é enyheshelyen időzni, mint szélvihár ellenébe erőködni? Volt idő hogy nemzetet fenyegete végromlás, de nem sok Herosztrat akadt fölgyújtandó a' nemzeti jog templomát. Nem hiszem, hogy bármelnyik fél is nagyon örülne a' könnyen-térő proselytának. M á s o d i k f u r e s a s á g, nem olly veszélys ugyan mint az első, de még is rossz akaratú, a' „Pesther Tageblatt“ című német folyóirat 251ik számában olvasható, melly fulánkját, bár erőtlennül nem egyszer erőködé már nemzetiségünkön koptatni. Egy levél látható ott **Sz**** tol Jantához, megismértető irodalmi állásunkat. Ezen levél azt állítja többek közt, hogy nemzetet nem nyelv hanem literatura jellemez. Én ezt nem értem, 's ohajtanám ha valaki megmagyarázna: mimódon lehet nemzeti literaturát nemzeti nyelv nélkül még csak képzelní is? Szerinte, jelenleg minden politikával foglalkodik, szépirodalmi cikknek semmi becsé' ez alkalmasint egy kis bók a' kiadó urnak, hogy egyedáruságával, értém a' szép irod. cikket, még jobban élhessen viszsza. Jósika írásmódját különösen a' Hirnököt 'stb. ta-

multa, a' regényírói 's politikai pálya tárgyai és színezeti egészen különbözök, 's a' koszorus regényírótul már a' Hirnök előtt is bíránk kedves műveket; 'nem beszélnek dr. Henszelmann vigjátékairól a' m a g y a r k ö z ö n s é g csak egy vigjátékát tudja még a' tisztelt szerzőnek, miről még igenis beszélt. Egyébiránt Sz. ha méltányos vagy dologhoz értő lett volna, nem hagyandotta ki dramairóink közül Tóth Lőrinczet és Gaalt; novellairóink közül Nagy Ignácot; 's költőinkhez pedig Erdélyi és Garay bizvást oda sorozhatók. Reményem, hogy Sz. következő levelei alaposság, méltány és fogulatlanság bélyegit viselendik. — Szemere Bertalan első rangu törv. tud. pályamunkája sajtó alatt van; 'e korszerű kérdés kitűzetése 's a' lelkes szerző kimerítő felelet-munkája gyors nyomtatása által az Akademia kétségküvüli hatásnak örülhetend. Fényes Elek tavalyi nagy jutalmat nyert Statistájára második 's czélszerű igazítással bővített kiadása e' napokban hagyandja el a' sajtót. Illy munkára, melly magát eléggé megdicséré, figyelmeztetés fölösleges. E' napokban jelent meg Török Pál pesti r. lelkész „Mindnyájan Egy vagyunk“ egyházi korszerű beszéde csinos füzetben, Trattner-Károlyi be-tűivel; a' munka szerzőjének, nyomtatása az intézetnek méltán díszére szolgál. Egy pár nap mulva kerül ki sajtó alól „Egyházi Beszédék“ szerkeszti Török Pál. E' tekintetben a' kis de lelkes Erdély megelőzött ugyan bennünket, de egyházi jeles férfaink nemes vetekedéssel igyekeznek azt utólni, 's addig is, mig ez sikerülend, a' fenemlített, 's közhíjányt pótló munka, igen figyelmet érdemlő. Színházi fiatalágunk illő viselete kellő méltánylásra érdemes; van azonban egy uracs, kit picziny helyzetkéje 's talán igazgatóhozi viszonya, alkalmatlan esacsozásra jogosít a' közönség 's mulattatása tárgyaul választott szerencsés egyed nem kis boszuságára, 's ha valaki elég merész nem helyeslést nyilvánítani: van mit hallani azon jó istennek, ki eltűri hogy sok naplopó van. — Nemzeti színpadunkon f. hó 22dikén adáték „Könnyelműség szerelemből“, vigj. 4 felv.; 23ikán bérszűnettel „Norma“, dalj. 2 felv.; Carl H. a' czimszerepben mint vendég; 24ikén „Havasi rémkirály“, bohózat 2 felv.; 25ikén „Hamlet“, szomoruj. 5 felv.; 26ikán „Kakas és Hektor“, vigj. 3 felv.; 27ikén „Devereux Róbert“, dalj. 3 felv.; 28ikán „Parisi naplopó“, vigj. 2 felv. és táncjáték. Varga Soma. —

(Magyar Gazdasági Egyesület a' Mezei Naptár ügyében.) Hiteles küt-fők által több oldalról azon sajnós értesítést vettük, hogy mindazon intézkedésink daczára, mellyek a' Mezei Naptár kiszabott ára biztosításul 's annak önkényes fölemelése ellen tétettek, némelly elvetemült szatócsok és könyvkötők eléggé szemtelenek 's vakmerők e' népkönyvecskét drágábban árulni. Addig is, mig a' vádolt esetekre nézve részletesb nyomozás eszközöltetvén, a' M. Gazd. Egyesület által a' szükséges lépések az illetők ellen megtételnek, a' t. c. közönség, különösen pedig a' megyei, városi és urodalmi hatóságok e' kihágásra azon szíves kérelemmel figyelmeztetnek, mikép az érintett Egyesület korábbi hazafüi felszólítása következtiben a' kérdéses Mezei Naptár árullatását őrszemmel kísérni, 's kísértetni, 's azokat, kik azt két pő garasnál drágábban árulnak, nemcsak eladó naptár-példányaik elkobzásával megbüntetni, hanem azonkívül mint nyilvános csalókat is szigoruan megfenyíteni méltóztatassanak annál is inkább, mint-hogy az illetők e' népkönyv árullását 30%töli díjért önként 's minden kényszerítés nélkül vállalták el, 's erről adott tétvényekben kihágás esetén magokat az elkobzásnak és fenytékek alá vetették. Hasonló esetekből mindinkább meggyőződhetni, hogy népszerű értelemfejtő könyveket 's ezek közt a' Mezei Naptárt is legsikeresebben az egyházi és világi hatóságok utján lehet csak terjeszteni, mellyeket t. i. arra egyedül a' köző, 's nem önhaszonkeresés vezérel, 's mellyek egyedül képesek eszközteni, hogy a' m. Gazd. Egyesületnek a' népnevelés előmozdítására a' Mezei Naptár kiadása által évenként hozni szokott tetemes áldozatja az üdvös szándéknak méltó sikerrel feleljen meg. 's ne alacsonyítassék néhány haszonleső mértéktelen pénzszomjának eszközévé. A' Magyar Gazdasági Egyesület titoknoki hivatala.

(Krassómegei új tisztikar.) Oct. 12ikén Lugoson Gyürky Pál főispán előnklete alatt köv. erdvénnyel ment véghez Krassómegei tisztújítása: Iső alispán lett: Kiss Endre; másodalispán: Jakabffy Kristóf; fizetéses tbirák: Podhraczky Károly 's Marsovszky István, főjegyzők: Makay Sándor, Szerényi Ferencz, első aljegyzői dijjal: Fechtig Károly b., tiszteletbeli: aljegyzők: Marsovszky György 's Jankovics Döme, tiszteletbeli; levéltárnok: Fogarasy György; főügyvéd: Moys Antal; tiszteletbeli: Zakorics István; alügyvéd: Balogh László; főpénztárnok: Orbók Ernő 's Joannovics Endre; al: Czompó Mihály 's Kiss Ferencz; lugosi járásban fszgb.: Marsovszky László; eskütt: Szerencsy Antal; temesi kerületben, fszgb.: Gyika Szilárd; eskütt: Pausz Kálmán; prebali kerületben, fszgb.: Frummer László, eskütt: Kamenszky Ignác, egyszersmind tisztb. szgbiró; bulesi járásban, fszgb.: Petrovics Tódor, eskütt: Andreovics Lázár, egyszersmind tisztb. szgbiró; marosi kerületben, szgb.: Pettko Albert, eskütt: Csefalvay Vilmos; kápolnási járásban, fszgb.: Krenge Lajos, eskütt: Léway Antal; bikissi kerületben szgb.: Jancsó József, egyszersmind tisztb. fszgb., eskütt: Legrády Imre, egyszersmind tisztb. szgb.; Krassói járásban fszgb.: Papházy János, eskütt, Dellevaux Fridrik, tisztb. szgb.; krassói kerületben, szgb.: Rozenegger Károly, tisztb. fszgb., es-

ab.	Kukoricza.
72	95-100
47	73-78
45	60
52	60-65
36	67
57	70-84
42	62-63
55	60

kütt: Hoffmann Ferencz; rezsitzai kerületben, szgb.: Leitner József, eskütt: Gyorgyevics István; oraviczai járásban, fszgb.: Kovács Károly, eskütt: Beliczay József, tisztb. szgb.; oraviczai kerületben, szgb. Jagodics Pál, tisztb. fszgb. eskütt: Orbók Károly; magtári biztos: Balogh Ferencz, Hoszszu Illyés 's Voja György; utépítési biztos: Szabó Miklós, Fehér László 's Császár Mihály; biztossági biztos: Kiss Ferencz 's Festy József; várnagy 's tisztb. eskütt: Lévy János; irnok: Athanaszjevics György, tisztb. eskütt, Bagossy János; főorvosok: Gyorgyevics Miklós és Heuffel János; mérnök: Bagossy József, Blau József, tisztb.; sebészek: Nagy Ferencz, Kóvér János, Vrasia Márton, Engelbrecht Henrik, Pongrácz Vincze 's Hermann Lőrincz; selymentenyésztésre ügyelő: Scultety Károly. —

Temesvárott Lonovics József esanádi püspök ő exca városunk keblében lyceum állítására nemcsak tetemes pénzmenyiséget adott, hanem közbenjárása következtében a városi tanács és polgárság is hasonló nemes tett elkövetésére buzdukt. Így a jóltevők adakozásiból állni fog lyceumunk, minek eddig nagy szükségét éreztük, mert bárkisebb iskolánk számos környéken, de a szülők a philosophiai tudományok elvégzése tekintetéből meszsze eső lyceumokba vagy akademiákba nagy költséggel voltak gyermekeiket küldeni kénytelenek. A jóltevők közt említést érdemel Mack Ignác honosított polgártársunk, ki e lyceum felállítására 10 ezer pftot ajándékozott, és ő fels., midőn elibe megerősítés végett fölterjesztetett, szinte 10 ezer pftal járult hozzá. Ezen öszvegből az eddigi püspöki növendékiskola épületére még egy emelet tétetett, mellyben ugy a philosophiai, mint a törvényes osztály számára tágas termek építettek. —

Nyitrai hir szerint a püspöki lakot feltörték, és belőle 30—40,000 ft. értékű loptak el. —

Debreczen, oct. 20kán. Azon kétszeres gyászt, mibe egyházkerületünket elnökeiktől megfosztatása fátyolzá, a' dicsőül éltek és hunytak iránti tartós hálaemlék érzete mellett őszüdes ugyan, de valódi és tiszta öröm váltá föl: mert férfiat nyertünk! Egyházkerületünkben, 's általjában mindenütt nálunk, sok tenni és irtani való van, munkás kezekre várnak ezek, 's biztat a' remény, hogy elnökeink, kiknek ereikben vér forr 's tüz lobog szemeikben, meghallják 's teljesítik a' kor kívánatát: reméljük sőt örömmel hiszszük, hogy egyházi elnökünk szép helyzetnél fogva még szorosab kapcsokkal érzi magát a' rendhez kötelezettnek, minek mindig kitünő tagja vala és hivatalnok-társait a' vallásunk alapjaul szolgáló szeretet érzete mellett szerényen fogja testvérinek tartani, tetteleg czáfolandván meg azon alaptalan közhirt, melly őt rangkorsággal 's uralkodni-vágyással oly örömet szeretné bélyegezni! Három napi egyházkerület-ülésünk alatt szőnyegre került tárgyak közül, mint legérdekesebbeket emelem ki: a) a' debreczeni egyház, főiskolánk iránt több ízben kimutatott szokszoros atyáskodását tetézendő, egy ujdonan felállítandó tanítói székre, mellyben Politica, Statistica, köz és egyházi jog fognának taníttatni, 32 ezer vftot alapított, minek némely iskolai alapítványokkal viszonyban léte felőli vizsgálat választmányra bízoték. b) a' főiskolát cselekvőleg illető adósságok feletti tanácskozássok alkalmakor indítványoztatott ugyan, hogy annak pénztárából egy igazgatási tag se részesülhessen, de ez indítvány, fájdalom! elbukott. Szégyennel írom ezt? de hadd lássa a' haza, hogy mi csakugyan megszokott tespedésben szeretünk sinyleni; hadd lássa, hogy ama' rendszabály, mit minden jól rendezett testület bevett, mellynek tagjai nem szeretnek zavarosban halászni, egyházkerületünk nagyobb részének nem tetszik; pedig vajmi fáj, ha itt ott nagy igazán ránk sütik az óság bélyegit. Avagy nem okulhatunk volna e' már saját kárunkon, de mi bár tősgyökeres magyaroknak tartunk magunkat, azon sem tanulunk; 's vajjon a' különféle pénztárak örökös zavarban léte alatti harácsolások nem tennének e' már igen szép magpénzt? Mi a' szegény diákok több ürügy alatt adóztatjuk 's ha néhány krral iskoláknak tartozik, iskolai bizonyítványát ki nem kaphatja, hogy talán másnak lehessen mit elkártyázni! Igaz, törvényink jelenleg szigorúbbak; de adós collegája ellen ugyan mellyik collega fogja sikerítettésüket sürgetni, kivált ha tán a' hypotheka csak hivatal és rang! Azonban, én nagyon hiszem, hogy még most talán csak némi kedvezésből bukott el ideig óraig az indítvány, mert hihetőleg egy némelyik ur a' születendő határozatnál fogva kedvetlen helyzetbe szorult volna, és csak a' tisztulás idejére várnak. Adja isten, hogy ez hovahamarabb történhessék! A' milly szeplő egyházkerületünkön az érintett indítvány elbukása, épen oly dicsőségére válik két lelkes elnökünknek ama' szerény kívánata, miszerint — igaz, indítvány bukása után — a' pénztárbeli részesülésből legalább magokat kívánták kihagyatni. Arany betűkkel írja föl városunk jelen 's utókora szive táblájára e' történetet; én csak azon megjegyzést teszem, hogy szivem teljességéből reménylen, mikép nagyon tisztelt elnökeink tova minden helyzetökkel visszaéléstől, lelkes példát adandnak e' tekintetben egyebeknek is; mert hol a' fő józan, a' kebel tiszta, ott nem szorulunk kényszerítő határozatra, hanem nyilatkozatunk mellett, mit meggyőződés szült, törvényi engedékenység mellett is, szilárdul állunk; 's vigyázunk, ne hogy szavainkat szegvén következtetlenségről, vagy álszínűségről vádoltathassunk! Igen érdekes volt érmelléki egyh. vidékünk azon indítványa, melly a' superintendensnek fizetést ohajt. Megbukott e' ez indítvány is? teljességgel nem, sőt egyértelműleg helyeseltetvén egyh. vidékünkkel véleményadás végett közölteték! Uraim! nem teszek itt észrevételt, pedig vajmi sokat tehetnék! csak arra figyelmeztetem önöket, hogy ne menjenek vissza-felé protestans létökre! d) egyházkerületi főjegyző-választás határnapjaul 1842i januárban leendő egyh. ker. ülés ideje tüzetett ki; ez uttal kijelentetvén, hogy a' főjegyzőség nem lépcső superintendenssége. e) a' tanítási tanulmányi rendszer kidolgoztatása számos tágból álló választmányra bízoték, melly f. é. dec. 28kán kezdendi üléseit, javaslatot akárkitől is örömet elfogadó. Legyen ennyi elég! Láthatni ezekből: haladunk e' vagy nem; van e' ahoz kedvünk vagy ellenkezőleg. Még egy kis furcsaság! ugyanesak oct. 10én adaték szinpadunkon főtiszt Szoboszlay Pap István sup. tiszteletire: *Marienburgi prédikátor 'st. b.* O ti kontári a' művészetnek! gondoljátok? hogy örülne a' lelkes férfiú illy hó-

dolat-nyilvánításnak, mi uralkodók és hgek magas személyit illeti 's nem inkább resteli e' az illyes demonstratiókat, mik voltaképp szólva, inkább egy kis közönység-csüdités miatt szoktak nálunk történni. △

(Nyilvános föllépés, a' Jelenkor 51—52 's 62—63 számaiban közölt értesítvényekre nézve.) Hazánkban mi lépesőn áll a' nyilvánosság, vagy más szavakkal az igazmondás iránti hasonszeny, — mellyet olly igen sok ajak, mint varázserejű hangot penget, a' nyilvános hírlapok polemiai czikkjeiből legbizonyosabban kiszámíthatni. Az úgy nevezett álköntösben járdalók, vagy érdek emberel, a' nyilvánosság hőkeblű barátinak szerepét viszik, míg másokat csapdos az igazság jogos fegyvere, 's örömiükben önző szívök majd kiesattan, ha másokra az illetlen, vagy törvényszerűtlen tények kikürtöltetnek. De ha egyszer reájok csap a' nyilvánosság embere, — vagy szétvonja a' fekete jellemvonásokat fedező mázos lepelt, — akkor „feszítsd meg” kiabál mint bujtogató ellen, vagy a' nevetelenség egyik elemével, t. i. gorombasággal felel, a' legüdvösb nézelődésre is. Ez rövid képe honunkban a' nyilvánosságnak. (?) Ennek egyik tanújele azon felelet is, mellyet Titoki expap a' Jel. 62—63 sz. ad Nyilvánosnak a' Jel. 51. és 52dik számában, — az abauji ref. egyházmegyei gyűléséről közleményére. Nem Ny. ur elveinek általános igénylése, vagy T. expapéinak megtörlése indított néhány sorainkat közleni, hanem a' kettőbeni elvhasznítás, — s az ebből kipattanó jogszikra 's T. expap feleletében az illedelmet sértő 's az irodalmi szellemtel egészen eltérő idom. Ki az ész fegyverrel küzd helyre akar lépni, 's ott méltánylást vini ki, figyelmeztetni kell az idő lelkére, az illedelemre — 's minthogy itt öklözködni nem lehet — mindenek fölött arra, hogy a' tollharc czélja, az igazság kipattanása, 's mások meggyőzése éressék el. E' végre férfiu csendes lelkülettel, szerénységgel, és személyt elvtől elválasztó szándokkal fogjon tollat, — 's így véleményekkel véleményyt, elvekket elvet, erősségekkel erősségeket állítson szembe. Ezt az írói illedék, elvszabadság, 's mindig a' végzetlra, jogra törekvő, társasági viszonyosság okfői kívánják. E' nélkül ki tollat fog, meggyőzés helyett, elvhasznáskodásokkal untatja az olvasó községet, 's több kárt szerez, mint hasznot. Titoki ur vagy nem tudá, vagy mit inkább kell hinnem, nem akará felfogni, az írói testület ezen rég megállapított szabályát, mint kitetszik azon kellemetlen modorból, mellybe Ny. ur eleni sértő irománykáját felöltöztet, 's póriassággal kel ki, — egy pár kifejezést mellőzve — szerényhangú 's nagyobb részben igazságfejlesztő nézeti ellen. T. expap bizonytal felelt, midőn az írói kórság lázai közben ragadt tollat, hogy illy hangon ő nem győzhet, hanem csak kedélyeket fog ingerleni, 's elvi méltánylása helyett az olvasó községtől megíteltetni. Szóval úgy látszik, hogy T. csak fellobbant dühét akarta kizúgni azok ellen, kik mint szavaiból kivehetni, okai voltak, hivatalból kimaradtának. Én ugyan ismerem az illy madárhangot, de nem hiszem — hogy T. expap volna. De mivel maga így jellemzi magát, hinnem kell 's épen ez oldalról kell bírálati bonczkésünket is neki akasztanunk. — Titoki expapról így ítéltel velem mind az egész világ — hogy illyetén rakoncátlan elvei, minőket Ny. ellen kiszór, 's bösz nyakassága lehetnek okai expapjának. Papi szerénységgel ugyan is öszsze nem férhető 1) azon balítélet, mellyel ő a' protestans papok jelenlegi sorsairánt van, 2) azon láz, mellyben olly feketén jellemzi egyházi képviselőink mind polgári, mind egyházi egyedeit, az elsöket zsarnokoknak, az utóbbiakat rabszolgáknak rajzolván. Majd tovább Ny. urban polgári egyedet sejtven — miatta egy egész osztályt durván megtámad, 's alacsony czimekkal „nyilvántartó spectabiliseknek” nevezet. Papi illedelem e' ez? — Nem jogosan mondhatja e' a' világ, hogy illyet. nem részrehajlás, de a' legjózanabb ítélet mozdított el a' papi hivatalától? Méltán mondhatja! mert ki nyilvános lapokba illy tollal rágalomczikketeket ígtattat 's hivatala körét csak annyira ismérte, mint T. expap 's azt még is viselte, az jellemtelen ember. az ur szölejében pedig illyen nem oltozthat. Erkölcs és példás jellem a' pap főczimere: hogy T. urnak homlokára koszorút egyik sem köthetett, kezkesedik mellette, hogy a' becsület, az élet legfőbb kincse, csekély nyomatul előtte — de mutatja leginkább az, hogy ő hivatalátul elmozdított pap, — mellytől ok nélkül példátlan az elmozdítás. — De irodalmunk világára sem hintett T. fényt jellemiratával, — sőt azt homályosítá (?) 's tőle fényt lopott. midőn hamis esettel rajzolta az ellenzési egyház igazságfolyamatját, 's annak képviselőiről ábsmérteteket törekedett szét hintetgetni. Méltó, hogy a' világ ezen oldalról is ismerjen egy expapot. Avatottabb és simább tollakra hagyja mások a' feleletet T. ur, 's mondja meg azon rendes pap uraknak is. kikről értékesre végén mondása szerint nevében szól, hogy ha olvasott elvekkel meg nem barátkozhatnak, önszemélyökben lépjenek máskor fel, mert mit ítéltel rólok a' világ, hogy ügyvivőjök egy expap? bizonytal azt, hogy utána törekesszenek; vagy a' század szelleméhez simultabb tollhótt valljanak ügyészőknek, ki okokkal kíván győzni, nem egy jó adag gúnymosollyal. Aztán ki hiúne expapnak, midőn az azon képviselőtet rója meg, melly őt hivatalától elejtette? — Azonban hogy igaztalanságról ne vádoltassam: vessük öszsze Nyilvános és Titoki öszszentközö elveiket. T. ur első botrányköül tekintí Ny. ur közleményében a' papok gondatlan nősülését, mint elszegényülések egyik lényeges okát, 's ez az, mi T. urat olly ingerültségbe hozá. Hogy a' gondatlan nősülés az élet csendének feldolójá lehet, 's érzéki és szellemi szegényülésünknek oka és sokszor is az. azt senki sem tagadja, ebben T. ur is egyetért velünk, egyetérthet pedig azért, mert tapasztalás szerint, a' gondatlan nősülésnek családi meghasonlás, ennek szülei hanyagság és szegénység 's ezeknek végre rosz nevelésű gyermekek busító eredményei. De a' gondatlan nősülést én nem Ny. ur szerint értem. mintha t. i. ki szegényt vesz, miding gondatlanul nősülne; mert szorgalmával egy takarékos 's gondosn többet gyűjthet, mint mennyit némelyek a' házhöz visznek 's gondos anya 's talán még hüvebb nő lehet; nem is a' rögtöni nősülés a' gondatlan nősülés (itt ugyan több eset lehet) vagy a' pap roszszul kiütött házasságának oka, (ha ez történik) hanem sok papi egyednek társaságtalan tapintata 's ember- és világisméreti hiánya; melly szerint azt hiszik, hogy az első szük ismértetel keresztül tart az életen, 's ezt, mert mást nem ismernek, mint jó szót adottat el kell venniök — különben is elvök szerint, „az egész házasság isten dolga. — Ez lehet a' gondatlan nősülésnek egyik oka. — Ismértem papokat, kik szegényül házassodtak, de a' házi egyetértés, 's takarékossg boldogítá őket; tudok ellenkező példányokat is. Ismértem papokat, kik korán nősültek 's ügyekeztek után szinte gyarapodtak; tudok ellenben sokat, kik vagy későn vagy soha sem nősültek, 's öregségükben gyámol és vagyon nélkül tengetek. Látni való tehát, hogy itt minden a' házasság egyedeiktől, 's jövendő ipartól függ. Az okosság 's józan önszeretet még is azt kívánja, hogy ki nősülni akar, legyen papi vagy világi, vessen számot magával, ha t. i. egy nőt. kivált a' pap. rangjához illőleg eltarthat e'? — Ebben Ny. urtól az igazságot ulag nem tagadhatni meg; ki nem így cselekszik, az maga ellen vét, 's nőt nem házi-béke-élvezésre, de háborúságra vesz. Papnak házassága körében nem arra kellene tekinteni: — „én kisebb egyházban paposkodom, — tehát csekélyebb jelentésű személyt veszek el, mert más hozzám nem jő, 's minden protestans pap egyrangú (azért mivel T. ur azt mondja, hogy a' protestans papnak nincs rangja) hanem inkább arra, hogy ő pap, mint a' többi, eltarthat e' tehát papi állásához illendően egy olly nőt, kivel sem paptársainak sem hivatalának diszéből nem von le? 's ki helyzetét még ehez kedvezőnek nem

találja. az ne nősüljön, ezta' józan ész kívánja. Inkább egyedül viseljem a sors mostohaságát, mint azt olly féltel oszszammeg, kit boldogítani köteles vagyok. Elv nélküli a házassagra nézve ezen elv: „könnyebb öszszvetelttalakkal a szükség ellen küzdeni”. En azt mondom: „jobb nekem csekély jövedelmemből saját szükségemet fődözgetni, mint kettőnknek örök hiányt érezni.” E' szellemben mondja Nyilványi a' papok gondatlan nősülését, kiknél ez megtörténik — eltörpülésük okaul 's ki tagadná meg igy töle az igazságot? Azonban hogy Ny. ur. világosabban írható vala ki, mit akart, — 's nagyobb megszorítással és esinnal, ott hol a' pap-nőket, 's ezeknek gyermekeiket jellemzi, azt mi nyilvánosan valljuk, 's teljességgel nem helyesljük. Ez tudja Ny. ur mi kényes tárgy. Nincs a' társaslet lépcsőzeti közt olly fok, — hol a' női szószátyárságnak 's gyermekek neveltségének szomorú példái ne mutatkoznának, 's ezek sehol fényt nem árasztanak a' családra, — 's úgy hiba az egyházi, mint a' világi körben, mert mindkettőben erkölcsre 's tiszta jellemre kell az egyedeknek törekedniök. — Ez észrevetélem Ny. ur elveire, melyeket Titoki expap, valódi értelmőkben felfogni nem tudván, vagy nem akarván, pörilag felel vissza, 's felbuzdultában, egy vallásunkbeli néposztályt, a' nemességet támadja meg. Azt kérdi T. „lehet e' arról tenni jelenleg, hogy sok ref. pap szerencsétlenül nősül — hiszen nem mennek hozzájuk? — ez több sorbul álló, 's neveltségig durva kifejezéseinek rövid értelme: röviden azt felelem T. urnak, hogy tehetni arról igen könnyű: mert az embernek szabadságában áll két rossz közül — (ha ugyan a' nötlenséget annak nevezhetni) választani, 's rajta áll, hogy a' rosszól a' kisebb adagot válassza. Ha a' ,nyúlkergető spectabilisek ugy csúfolt kisaszszonyaik“. — kiktől talan egykor üres kosárral tért meg T. ur — pap-hoz menni nem akarnak. — nincs nyakukhoz varrva szolgálójok, — vagy akár-melly szobaleány — kikkel mind hivataljok körét, mind önjellemüket bemazolhatják, inkább nötlennül maradni, — mint elháríthatlan terhet hordani nyakunkon, — vagy tán feltétlen parancsa az evangeliomnak a' nősülés? mi protestansok ezt, más felekezetűeknél még kevésbbé hisszük. Az önmegettartóztatás, mint a' példás, békés viszonyú házasság, szép erény. A' házasságot egyházunk — nem parancsolja, csak megengedi. Ingatag tehát T. urnak azon állítványa, hogy 40 éves korukban kapván némelly papi egyedek községet, minthogy már redősek orozárik — a' spectabilis k. aszszonykák szívök kulcsaihoz nem júlhatnak, 's igy czélszerűen, nem nősülhetnek, mert — javasolnag szolván — minek már az ennyire elköteleknek a' pároslet — az élet virgonczabb 's élvtelibbszakát már ekkor átérték, 's csak neveletlen magzatokat fognak utánok hagyni. A' protestans pap bizonytalan állását is felhossa a' czélszerű nősülhetés akadályaul, 's itt ollyrú színben állítja elő azok sorsát, — még a' rangtól is megfosztván őket, hogy ha okos lény neki hinne, — minden protestans pap lemondana szép hivataláról. Közönséges eszme, a' protestans pap hivatalát a' nyájfőző pásztoréval öszszehasonlítani annyira, hogy értekezést e' tárgyban még alig láttam, melyben ezen észszükséget eláruló nyomorult eszme fejtegetve nem volna 's erről fájdalom! sok világi — mi több még egyháziak is igy beszélnek. Az elsőbkek tehetik papi hivatalról balfogalmok miatt; de az utóbbiak csak ész-ingerületben, vagy ollyanok, kiken mint T. uron gyakorlatilag fejteget meg ezen jogelv, „az alkalmatlan engedjen helyt másnak.“ Nem festhetem igaz, édeni színben jelenlegi állásunkat, — nem mondhatom hogy a' protestans pap el van halmozva értékkel 's minden egyed becsülettel; azt sem mondhatom, hogy mindenki állása holdig biztos, de azt kérdem: melyik kath. lelkész, melyik polgári hivatalnok szorítja vasmarkába úgy a' hivatal kenyérbotját, hogy ha azt bitorolja is, vagy tisztá körében hanyag, erkölcsi 's tudományos műveltsége csekélyebb hogy sem annak megfelelhette, azt holtaig kezében hagyják? Ezt a' társas létet felett örkődő törvények, 's a' haladás elvei nem engedhetik meg. Az országos hivatalnokok, ha az igazgatás czéljai ellen munkálnak, elmozdítanak; a' megyei hivatalnokok, minden 3. évben, a' nemesség szabad választási jogának esnek alá, 's kiket a' közbizodalom hivatalra nem méltat, kimaradnak; a' kath. lelkészt, ha benne canoni hijány van, a' hivatalra erőtlének házába parancsolják; — hát a' protestans pap, ha hivatala, 's az egyház czélainak meg nem felel, ha ügyetlen, ugyan miért volna sérthetetlen papi körében? A' protestantismus szelleme végig éli vallásos életünket, 's az atyalisági rendszer (systema confraternitatis) mely T. urnak olly ellenére van, — még eddig üdvös volt. Választási jogot hagyott ez a' hallgató község kezében, de egyháziak és polgáriakból alakult képviselést által korlátozottat — 's ezen választási szabadság állhat meg az ellenzési vallás szellemével, mely az önmegettartóztatás minden tényeinkre kiterjeszti, 's a' lelkiösméret szabadság alapelve. Figyelemmel voltak, 's vannak mindenütt (külföldet is ide értve) ezen vallás képviselői arra, hogy üdvös és hatályos erkölcsi építést községében az olly pap nem tehet, kit erőhatalom tol a' hallgatóság nyakára: rokonszeny a' tanítás foganatának fő eleme, mint a' gyermeknél, ugy az erkölcsben serdülő emberknél is, ez nyujt annak hatályt és sikert. Hol egyedül erkölcsi erő van a' pap kezében, és semmi más — mint nálunk protestansoknál, 's mig csak ez leszen — mert más nem is lehet vallástaniónál, addig ezen erkölcsi erőt, lehető módon ápolnunk kell, mert ennek szilárd fenállásaig épül az erkölcs és vallásosság, a' pap népe közt. Ha ezen erőt, melyet csak a' vallástaniót és hallgatói közt létező rokonszeny 's barátságos viszonyok tarthatnak fen — mondom, ha ezen erőt az egyházunknál divatozó meghívási jog általános megszüntetésével meggyöngyítjük, a' vallásos buzgalom tüzetől egy vidámon lobogtató szelet zártunk el. (Vége következik.)

Pozsony oct. derekán: Elhangoztak majd egészen a' haza minden vidékeiről hallatszól iskolai és próbatéti hírek, 's ime utóhang gyanánt egy adatot közölök, mely kétség kívül érdemes, hogy részesüljön benne minél több hazafi, mint-hogy új örvendetes bizonságul szolgálhat: mikint a' nem régóta polgártársainknak elismert zsidók egyéb közt némelly nevezetes áldozatot sem kimélnék, hogy szeretett hazai nyelvünket legalább gyermekeik sajátjává tehesék. Három zsidó iskolai próbatételnél levén jelen 's örömmel látván, milly előlépéseket tettek a' fiucsák és lánykák egyéb tárgyak közt a' magyar nyelvben is, egy méltánylásra 's utánzásra érdemes ténynek valék szemtanuja. Korn Fül. itteni könyváros, és „Jisrael könyörgései“ című héber — magyar imádságos könyv ismértetes kiadója, mindegyik oskolában leginkább nyertek divatos elfogadtatást. Erről tovább tudakozván, azt is hallottam, hogy ezen derék könyváros nemcsak a' pozsonyi hanem egész Magyarországon létező iskolákba küldi az említett könyv számos példányit. Ezen adakozás — 200 részint közönséges, részint velinapirosú példányban mintegy 400 pengő forintra rúg. Méltánylás és pártolás Korn urnak, hogy több illyes áldozatot tehessen a' haza oltárára! Kovács Péter tb.

Esztergomban a' f. h. 24kén délután 1½kor földindulást éreztünk, nyugatrul keletnek iramlott az ütés 's csak egy másodpercig tartott nagyobb következés nélkül. Irgalmatlan szél dühöngte. Ugyan' tájban érezték ez ingást a' szomszéd helységekben, sőt Hontgyében 's Komáromban is. — Balaton — vidékiek dicsekszenek, hogy nálók a' fák virágoznak, 's az eper másod-

szor is érik; mi annyit írhatunk, hogy az ősz szép, vetésink jól kelnek, vagy is virulnak, 's az eper hegyeinkben is másod- ízben érik. — Iskoláink megnépe-sülvén kitünt, hogy a' közelebb mult évvel megegyező száma tanuló ifjainknak. Rezsida a' portátul Franciaországba rendeltetett követ f. h. Sán Konstantinápolybul elindult 3 flával, két titoknokkal, a' Moniteur Ottoman szerkesztőjével 's 5 inással 's Magyarországon keresztül Buda-Pestnek 's Bécsnek veendi utját, a' vgyénkhez érkezett H. tanácsi előrendelés szerint. (Legujabb hír szerint azonban franciaia hajón indult egyenesen Marseillenek.) —

Az 1835ben Magyarországon legelőször alakult agarász-egylet által f. évi őszhó 25dik napján Vecsés körül csupán kölyök-agarakkal tartott vadászaton az első díjt nyerte Szikra, Blaskovics László agara mint az idén legjobb kölyök-agar, a' 2dik díjt nyerte Szarvas, Scheyer Sándor agara. Jövő agarászatra gyűlhelyül Alberti m. város, megjelenés határnapjaul pedig f. e. őszhó 21ke levén a' mult nyárelő 7kén Pesten tartott közgyűlés által kitűzve, az a' t. cz. részvényeseknek ezennel jó előre tudtul adatik azon reménnyel, hogy azon minél számosabban fognak megjelenni. A' vadászat minden esetre érdekes leend. Kitűzve van reá négy díj, u. m. 1) az egyletnek Szentpétery csinálta 200 pengő forintos billikoma, 2dik szinte az egylet 100 pftos billikoma, 3dik a' hevesi billikom e' fölrással: E' díjt nyujtja Heves csak az ollyan jó kanagárnak, Melly társát leveri, nyulat is ölni erős. 4dik a' pesti díj, melyet csak magyar, de a' legjobb agar nyerhet el. — A' f. esztendőre ujjant nyomtatott agarász-könyvek kaphatók Pesten Nagy József kereskedő 's részvényesnek a' kigyó- utca szegletén Zöldfa czim alatti kereskedésében, hol egyszersmind a' részvények nyugtatvány mellett befizethetők. Kalas Zsigmond m. k. jegyző.

(Ipar- 's tözsérügy.) ♂ Párkány. Értelmes szemmel jelölék ki Párkányt a' duna balparti vasútvonal egyik székpontjaul, miután ezen mezővárosnak kivált gabonapiacza hova tovább elevenebb 's mintegy őszpontositja a' kebelbeli jeles ebedi, muzslai, búcsi és szomszéd komáromi, nyitrai, barsi és honti gabonafajokat. Eddiglen csak sz. simon- judási vásárjával folyt be a' nevezetesb kereskedésre kivált élelemneműekkel, majd az egész magyar felföld káposztájazódsága, és dohánya itt kel áruba, 's mintegy itt szabatik az eleségnek ára Pest őszí vásárja számára. Példaul jelenleg zöldségrakodtan mintegy hetven hajó lebeg Párkánynál, melynek egy része Pestre fog evezni, 's minden esetre esalhatlan mérleget üt a' pesti zöldségpiacznak. Pár év óta a' párkányi piac gabnakereskedésben nagyobb szerepet kezd vinni, bizton hozza oda termését a' felföldi, mert ha még annyi is, elkel 's nem kénytelen terhével viszszabajlódni, 's e' mellett a' mosonyi, bánági 's pesti folyóár egyenvonalában, közép áron fogmegvétetni jószága. Tudom, hogy egy óra közben postajövet után egy forinttal is felszökkenetetett az ár, mert kereskedőink jótapintatúak, az ország úterén szemök. Mult évben tudtomra mintegy 120ezer mérő buza és rozs, 's 50ezer mérő zab fordult meg a' párkányi piacon; az idén aránylag élénkebbnek mutatkozik a' kelet, mondom csak aránylag, mert a' felföldnek is tagadhatlanul gyengébb volt idei aratása, azért a' buza szapuja már is 12 fl. 30kr. rozs 9ft. árpa 7ft. zab 4fl. 20kr. rügött. — Azt hiszik némellyek, hogy a' primáshg által közzé iránti áldandó buzgalombul építendő hajóhid (melynek 23 kantáros hajóját már nyalogatja révünkben a' Duna) Esztergomban vezetendi Párkánybul a' gabonakereskedést. En nem hiszem. Az állóhid Esztergomban a' transennát kétségkívül nevelendi, eseh, morva, sziléziai társzerek 's felföldi posztó, vászón, szurok, írha, kender, dohány és gyapjukereskedőink, nemkülönbén üveg, papiros, eserép, 's egyéb gyári szállítványok hihetőleg Esztergomnak veendik utjokat, melyeknek e' korig a' repülőhid nagy gatlására volt, ugy szinte az esztergomi bor 's netalán szerencsésebben szaporítandó kézművek is könnyebben szállíthatnak fölfelé, sőt az esztergomi piac is rakottabb lesz, 's igy Esztergom mindenesetre sokat nyerend az állóhid által; de Párkány partja kereskedésre nézve sokkal kedvezőbb, és ha a' vámbért nem említjük is, mindenesetre kedvezőbb föltételek bilincszendik a' gabona - dohány- 's fa - szállítókat az érsekbirtokú párkányi piacchoz, mint a' monopoliával minden kereskedést gátló Esztergom városaéhoz. Ezen nézetimet a' Párkánynak szegő vasút is igazolandja, 's Párkányban a' kereskedés virágozni fog az egész felföld nagy javára. — Az idei őszí vásár árjegyzéke imez: káposzta 100 fej (farkasdi, negyedi, kamocsi, ásványi) 4 — 7 ft. — petrezselyem, sárgarépa-gyökérből 100 köteg 3ft., zeller 100za 5 — 6ft. egy pozsonyi mérő bab 4ft. 45kr.; lenese 5, mák 15ft.; köleskása 10ft., gesztenye 10 — 12ft.; dió 10 ft.; 100 fentő legszebb vöröshagyma 50 fr.; fokhagyma 40 ft., legszebb peresz-lényi dohány mázsája 50 ft., lenese, borsó, mák, szilva, dió, gyümölcs egy-általában kevés, körte majd semmi sem látszatott. A' többi czikkre nézve árus sok, de vevő igen kevés. A' marhavásárban épen nagy pangás mutatkozott, mit részint a' nagy pénzhijánynak részint a' takarmányszükségnek tulajdonitunk. A' sokadalom egyenvonalban véve egyenlő a' közelebbi évekéhez, mi a' párkányi piac híret újra biztosítja. —

Spanyolország.

(Espartero fölszólítása. Részletek a' madridi zavargásról. Valenciai és barcelonai forrongás.) O'Donnell és parthivei ellen köv. felszólításban nyilatkozott Espartero: „Spanyolok! Azon komoly körülmények, miket a' nemzet által szentesített rend ellenségei létesítettek, szilárd és hatályos rendszabályokat igénylenek, miknek foganatosítását a' kormány elhatározta. A' nemzet szabad akaratjából a' nép fejévé hivatván meg 's az alkotvány szelleménél fogvást a' korona tanácsosihoz levén csatoltatva, kötelességem az alkotványt, 2ik Izabella királynét 's a' nyiltan kimondott elveket föntartani, és minden áron őtalmazni. Azon férfiak, kiknek tette a' mult évi fontos eseményeket létre hozák, zendülésre iparkodnak csábítani, nyilt öszszeesküvésre szövetekezvén az alkotvány, törvények és nyilvános rend ellen. Navarrában vétkes zendítő gyanánt nyilatkozott O'Donnell tábornok, 's néhány elesábitott embert csatolt magához, kikkel a' pamp-lonai erősségbe zárkozott. A' hű katonaság 's nemzetörség fogva tartják őt abban, 's minden oldalról tetemes haderő indított meg ezen gyalázatos merények

kezdésében kiirtására. Piquero tábornok Vitorian hangzóttatá a' zendülés szózatát, a' baszk tartományok szabadték kiáltván ki, 's nyílt ellenszegülésbe bocsátkozván a' törvény 's haza érdekeivel. Ugyane' tartományban maroknyi népalj eskütt össze a' haza és törvények ellen, új nyomorban döntendő Spanyolországot. Hazug zászlót lobogtatnak az anyakirályné nevében a' nyugtalankodók szenvedélyinek fölzigatására és ocsmány terveik létesítésire. A' gyámoltalanok! ők tehát nem tudják, hogy a' nemzet a' kormányt pártolja, és hogy nem fogja azon intézkedések leronttatását eltűrni, mikkel magát azonosítottak érzi. Illy komoly helyzetben a' kormány mind azon intézkedést megtette, mellyek czélszerűeknek látszottak a' kihágások meggátolására, miket a' törvények egész szigorúságával fog megbüntetni. Spanyolok! éljetez azon meggyőződésben, hogy a' kormány szabadságot 's biztosságot fölött folyvást örködi. Én viszont hazafiságtokban bizom és azon férfiak hűségében, kik a' most uralkodó rendszert létesíték. — A' madridi zavargásról előre levén értesülve a' kormányzó és Arguelles, még jó idején gondoskodhattak czélszerű rendszabályokról. A' testőrökét éjjel a' kir. palotában „Éljen a' kormányzó királyné! Le Esparteroval“ kiáltások közt támadá meg az elosztott gárda egy része; de a' testőrök vitézül viaskodtak a' sokkal nagyobb számú zendülők ellen, 's egy órai harc után ez utóbbiak futásnak eredtek. E' győzelmet egyedül azon újabb rendszabálynak köszönhetni, miszerint az új testőrök löfegyverekkel vannak ellátva. E' mozgalom vezérei Diego Leon és Concha táborfők voltak. — Pamplona és Bilbao oct. 8kén régi állapotjukban valának. Urbisondo és Iturbe közt csata történt, mellynek azonban semmi következménye nem lett. Fernandez ezredes 300 embert gyűjtött O' Donnell számára. Valcarlos vidékén is fegyveres csapatok alakulnak. — A' guipuscoai tartományi küldöttség egyhangulag az özvegy királyné mellett akar nyilatkozni. Portugalete és Logrono Espartero mellett szólalt föl. — A' barcelonai nemzetőrség nem hisz a' katonaságnak 's az ottani erősséget lerontatni kívánta. Borso di Carminatit elfogták. Barcelonában éjenként a' republiának éljeneztek az utcákon, 's könnyen megtörténhetik, hogy ezen új zendülési mozgalomnak illy váratlan siker leend végeredménye. Valenciában olly nagy ingerültség uralkodik, hogy minden pillanatban véres harczkitöréstől rettegnek a' különböző pártok közt. —

(Pótlékadatok a' madridi özszeesküvésről. Ayerbe Riberóval egyesült.) Azon fegyveres csapat, melly a' madridi kir. palotát megrohanta, „Princesa“ ezred 11 századából állott, mellyhez a' palotában örködött 12ik század is csatlakozott. E' csapat egy része gyorsan a' palota belsejébe vonult, a' másik pedig a' külső ajtókat foglalta el. Azok, kik a' fiatal királyné szobájaig juthattak, legyőzhetlen akadályra találtak a' vitézi elszántsággal vivó testőrökben. Az ellenállás igen kemény volt 's a' királyné társalgási termében és követei csarnokában véres csata folyt. A' testőrök lépésről lépésre legnagyobb megerőtetéssel harcoltak, 's vérözönben hátráltak a' királyné alvószobájaig, mellybe golyók nyomultak át a' bezárt ajtókon. Az egész palotában majd valamennyi szobát erőszakkal törék föl 's a' küzdés esti 8 órától reggeli 4 óráig tartott. Ekkor Diego Leon és Concha táborfők visszavonultak a' többi tisztséggel együtt, miután láták, hogy a' palotát Espartero hű sergei környezik, 's a' városban semmi zendülési mozgalom nem ütött ki, mellyre ők olly igen biztosan számítottak. A' vezéreiktől elhagyott katonaság fegyvereit azonnal leraká. E' küzdés alatt legnagyobb rettegésben volt a' kis királyné és nővére, 's mindketten párnák közé rejtöztek el, hogy a' benyomuló golyókat kikerülhessék. Másnap számos ember látogatá meg a' palota termeit, mellyek nagyobb része telve volt még holtestekkel. Egyébiránt igen valószínű, miszerint az özszeesküvés leginkább azért nem sikerült, mivel két nappal később ütött ki, mint tulajdonkép kellett volna. Eleinte úgy volt kidolgozva az özszeesküvés terve, hogy egyszerre üssön ki O' Donnell merényivel; de utóbb oda változott, hogy előbb O' Donnell vállalatának sikerét be kell várni, mert azt hívék, miszerint annak hírére Madrid lakossága fölzendüend, melly zavarában aztán inkább fogott volna sikerülhetni a' királyné elfogatása. De épen a' navarrai merény hire gátlá a' szerencsés sikert, mert Espartero azonnal ovó-rendszabályokról gondoskodék. Az özszeesküttek tervét nem ismeré ugyan, de még is értesítve volt bizonyos ármánykodásokról, mellyek azon katonatisztek közt folyamatban voltak, kik Krisztina királynéhoz hajlottak. Két órával az özszeesküvés kitörése előtt hű érzelmű táborfőket küldé a' laktanyákba, 's a' gyanus katonatisztek letétét, helyökbé azonnal altiszteket léptetvén elő. Midőn azután az ekkép letétetett tisztek az illető órában katonáikért mentek, az altisztek által puskalövésekkel fogadtattak. Ennélfogva Concha gyorsan a' legtovább laktanyába ment, hol Espartero biztosí még nem fordultak meg, 's a' katonaságot onnan magával vivé, és megkezdé a' harcot a' palotában. — Pamplona O' Donnell kemény lödözése daczára sem hódolt meg, 's Ayerbe tábornok 7 zászlóaljjal sieté a' szorongattatott város megszabadítására, Riberóval egyesült, ki akkor már 5 ezer harczost gyűjté parancsi alá. Lerida, Taragona és Girona a' zendülés ellen nyilatkozott, és Santana is hű maradt a' most uralkodó rendszerhez. A' fölzendült Bilbaobul a' lakosság nagy része San Sebastianba menekült. — Bourbon ezred számos tisztje la Rocha ezredesnek adta át kardját, mondván hogy fölzendült katonaságot nem akarnak vezéreleni. —

(O' Donnell Pamplonát elhagyta. Diego Leon fogva. Munagorri megöletett.) O' Donnell a' pamplonai erősséget elhagyta, 's Ayerbe táborfőnek gondja leend reá, hogy oda többé vissza ne térhessen. Carriquiri, O' Donnell biztosa, szinte elhagyá Pamplonát és franczia földre menekült, mi azt mutatja, hogy a' rögtönzött zendület iránt magok a' kolomposak sem igen fényes reményekkel viseltetnek. A' várbán ember's barom egyenlőn kenyér'stakarmányszükséget szenvedé'svizök is fogyó félben volt. Diego Leon és Requena fogva vannak. A' madridi zendülők közül 170 fogatott el. Munagorri megöletett. Egyébiránt általánosan mondhatni, hogy ezen éretlen merény, ha valami titkos érdevénye nem leend, inkább használt mint ártott Esparteronak. Mondják azonban, hogy a' katonaság közt megszerte szétágazó özszeesküvés létezik, mellynek czélya Esparterót elűzni és a' kor-

mányzóságot teljes hatalommal az özvegy Krisztinára ruházni; mennyire való e' hír, vagy nem? rövid idő alatt bizonyosan ki fog fejleni. —

(Diego Leon halála itéltetett.) Espartero Madridban állandó haditörvény-széket állított föl, melly Diego Leon táborfőt, a' legközelebbi madridi zendülés vezérét halála itélte; a' kivégeztetés oct. 15ikére határozottat 's végbe is hajtatott. —

Anglia

(Vélemény a' whig kormány spanyolországi politikájáról. Elegy.) London, oct. 15kén: „A' M. Post nemcsak eredménytelennek, de egyszersmind kisszerűen ármánykodónak nevezi a' whig kormány Spanyolország ellenében követett politikáját, melly által azon országban minden befolyását elveszté, minélfogvást a' józan kormányrendszer barátjai Spanyolországban kénytelenek voltak szemeket Francziaországra fordítani. A' francziák királyának, ki igen jól ismeri azot veszélyt, melly a' spanyol fejtelenségivagy republicai elvekből az illyesmihez igen hajló Francziaországra származhatnék, épen nem tulajdoníthatni bűnül, hogy Spanyolországot jól szemügyre vette 's olly kormányrendszert szeretne ott megállapítani, melly saját személyes nézeteivel leginkább megegyezik. Egyébiránt ő dicsvágyi terveket aligha táplálhat Spanyolországra nézve, miután saját népét is alig bírja féken tartani. Ha Spanyolorsz. ban szilárd állandóságu kormány léteznék, ugy hihetőleg iparkodnék Lajos Fülöp bizonyos esaládi viszonyokat létesíteni a' spanyol trónra nézve; de a' mostani viszonyok közt józan megfontolással illyesmire nem igen gondolhat. Az april-juniusi évnegyedben a' Times 1,650,000 a' M. Chronicle 600 ezer, Herald 405 ezer, M. Post 305.150, Sun 314 ezer, Globe 260 ezer, Standard 250 ezer, és Courier 48 ezer példányt hozott forgásba. — Az új parlamentházzal pompás képesarnokot szándék özszekepesolni. — Cowley I. parisi követté kineveztetését a' szabadelmű sajtó élénkül gáncsolja, mivel a' ns lord legnagyobb mértékben köszvényes és egyszersmind siket. —

Francziaország.

(Vélemény a' legújabb spanyol zavargásról. Elegy.) Paris, oct. 15kén „1833 óta többkísérlet történt Orleans-csemete oltására a' spanyol Bourbonok családfájába, mit Krisztina királyné ohajtott; de a' castilii büszkeség határozottan ellenzett. Majd királylyá akarák tenni Aumale hget, majd pedig csak a' spanyol királyné férjévé. Ez nem sikerülvén, Carl. fiával ohajták özszeházasítani Izabellát; de a' bergarai szerződés e' tervet is megüsitá. Azóta semmi ármány nem birta e' terveket ismét mozgásba hozni, 's azért Krisztina zendülést kelte föl pénzével, mit a' franczia kormány lehetőségig törekvék előmozdítani, biztosan reménylívén, hogy a' hatalomra jutandó Krisztina Aumale hgnek adandja Izabella kezével a' spanyol koronát. Quénisset vallomási következtében ujonnan több elfogatás történt; Considére is fogva van, ki már Darmés pörében is vallatás alatt volt. — Valenciennesben az új adózási rendszer miatt zavargás történt; mellynek díját azonban szokás szerint csak az ártatlan lámpák és ablakok fizették meg, 's rövid küzdés után minden komolyabb következmény nélkül helyreállítá a' esőndet a' fegyverre szőlított rendőrség. — A' ministerségben olly tetemes meghasonlás nralkodik, hogy rövid idő múlva változások történhetnek tagjai közt. —

(Nehézségek a' belga kereskedési szerződés ügyében. Elegy.) A' franczia kormány mindent elkövet, hogy a' belga kereskedési szerződést végre hajthassa, mert létesítése politikai kinézésekkel van özszekepesolotva, 's már csak azon okbul is igen kívánatos Francziaországra nézve, hogy a' német vámszövetséghez ne csatlakozzék Belgium. — Salvandy Madridba utazott azon szigoru meghagyással, hogy Krisztina és Espartero ügyében szoroson semleg viselje magát. — A' Jour. du Peuple szerkesztőjét naponkint vallatják; de olly kevés sikerrel, hogy rövid idő múlva bizonyosan szabadságba helyezend őt a' kormány. — Clauzel tábornagy Afrikába készül utazni. — A' szabadelmű sajtó hevesül kel ki azon terv ellen, melly szerint Joinville hget a' spanyol trónra szeretnék emelni, 's oda nyilatkozik, hogy erre Lajos Fülöpnek legkisebb joga sincs, főleg, miután ilty tép épen nem emelné, sőt inkább sülyeszethetné Francziaország érdekeit. —

Külföldi elegyhír.

Mexicoban a' pénzszükség tetőpontra emelkedett, ugy hogy ha a' kormány más rendszer által nem segít a' dolgon, országos bukás lesz a' vége. Mexico nagy változás közbén áll, hihetőleg katonai erő változtatja meg a' kormányt. — A' luxenburgiai felirást intéztek a' királyhoz, mellyben a' német vámegyesületbe léphetést kérik. — Anglia viszonyai a' perzsa shahval ismét kedvetlen fordulatot vesznek; ezért Endymion hajó a' bombayi kikötőből a' perzsa öbölbe menend megmutatni a' shahnak, hogy Anglia meg tudja büntetni a' hitszegést. — Hír szerint a' síkhek beütöttek Thübetbe és az ottani khinai csapatokat megverték; Lassa lakosai pedig Thübetben megtudván, hogy az angolok és khinaiak közt kiütött a' háború, használták ez alkalmat, és szabadságukat kikiáltották, 's nagy kérdés: nem fogják e' mások is e' példát követni? — Ujyorkban a' sárga láz folyv. pusztítást. — Hír szerint Lifflandban zavargás volt, de a' hatóság lecsilapította. — Kis Azsiában gazd. bányákat fedeztek föl, mellyekre a' porta nagy figyelmet fordít. — Montevidoi hír szerint Rosas tengeri ütközetben megverte a' buenosayresi hajócsapatot. — Erzerumban mégis pusztít a' dögvész. — Nem rég két szép eszkereszű szökött el egy gazdag török háreméből és az orosz követ szállására menekült. Mindkettő csak azért mutatta meg, hogy orosz alattvaló, hogy hazájába visszatérhessen. — Piedemonte d' Alifet Nápolyban nagyon megrongálta a' hirtelen árvíz. — Posenben a' lengyelek mindent elkövetnek irodalmok gyarapítására 's ez a' leghatalmasb szellemi propaganda nemzetiségük fentartására. — Taglioni a' legnagyobb mértékben megnyerte a' stockholmiak tetszését, és ottléte alatt nemcsak versekkel, virágkoszorúkkal tisztelgették, hanem lovait is ki fogták, és ugy húzták kocsiját az utcán. Egy tüzes ifjunak huzás közben, kifczamult karja'smidőn helyre igazítás végett orvoshoz folyamodott, ez ötmint nem keze alálától, a' baromorvoshoz igazította. Ugyan valamelyik derék m. orv. nem tetté a' hasonlót a' pozsonyi 1839/40 ifj. közül valami bűriben nem férő sühederrel?

szerdá,

FOGLALAT

román
rolha
értes
uras
ellen

Ö cs. 's a
gét arany-gya

Ö cs. 's a

testvéreknek v
a' már előbb Ö
t e r m ü l l e r
engedni, M o
redesét, taksá
tal vgyében ke
helységet mez
tékkal felruhá
jun. 15kén és
rok tartassana

◀ B u d a p

ifjusághoz ma
a' kir. tudom. e

épületes ájta
lekezet is, me

tyén oktatás és
most diák nyelv

egyebekkel eg
nem a' városi

kodó rendelés

M. Károl
menni Kassán

elnök ő exctiá
si főispáni szé

ja által késöb

Drezdab
melly minden

állásu férfi fels
föltét alatt vál

házhelyet is v

Az oct. 1

forrása; ekk

ban vegytanila

pedig a' viz b

lehetett inni.

(Almanacht

társaság“ nag

ugyanazon na

1842iki kötet

pesti vásáron

kötet tartalmá

Barabás, metsz

Marathon; 6) S

— Novellák és

Kovács Páltól;

től; 5) A' kal

ban, Nagy Igná

Dániel, Vachott

Böla, Szilágyi,

Vajda Péter,

közép Sadréte

◀ (1842/ik

lettek: Lopuss

Jogtanárokká

mind bölcselke

Horst Ferencz,

Ehrengruber K

Vogel Károly,

Szibenliszt Má

Óváry Pál, Met

bert, Streit Vil

Jakab. Sebész

Lóstájner Lajos

Krizosztom, G

bás, Littahorsz

mer Pál b., Va

Radlinszky En

gyógyszerészi

bábaságit 74.

vostanárokká: